

Ny bog: Hvad er Judith Butler bange for?

Judith Butlers nye bog er stilistisk noget ujævn, hvilket hænger sammen med, at den er en kompilation af tidligere offentliggjorte tidsskriftsartikler om forskellige emner. Nogle kapitler er om konkrete politiske problemstillinger i forskellige lande, mens andre kapitler ofte er svært læselige, teoretiske udredninger, skriver Per Clausen. Foto: Wikimedia Commons.

Per Clausen
29.04.2024

BØGER // ANMELDELSE – Feministen og filosofen Judith Butler erklærer, at hun ønsker at etablere alliancer mellem alle marginaliserede grupper, men de forskellige grupper har ofte ikke fælles interesser, og Butlers sprog gør det vanskeligt for mange at forstå, hvad hun skriver, mener Per Clausen i sin anmeldelse af Butlers nye bog, *Who's Afraid of Gender?*

Who's Afraid of Gender?

Forfatter: Judith Butler

Forlag: Knopf Canada

320 sider

Udgivet 19. marts 2024.

I sin nye bog *Who's Afraid of Gender?* ønsker feministen og filosofen **Judith Butler** at forklare, hvorfor kønsteorien har mødt så stor modstand og fjendtlighed. På dansk skelner vi mellem biologisk køn og socialt køn. Nærmere bestemt hvordan

kønsrollerne formes af samfundet. På engelsk hedder de tilsvarende begreber *sex* og *gender*, men inden for queerteorien accepteres denne skelnen ikke, da Butler opfatter det biologiske køn som socialt konstrueret, hvorfor *gender* betyder noget andet. I det følgende vil jeg derfor skrive *gender*, når jeg refererer Judith Butler.

Når bogen handler om *gender*, kunne man forvente, at Judith Butler definerer, hvad *gender* er, men det gør hun ikke, idet hun i starten skriver, at “myriaden af fortsatte debatter om ordet viser, at der ikke hersker én tilgang til at definere eller forstå *gender*”. Og igennem bogen formulerer hun sig i det sædvanlige uklare, obskure Butler-sprog, der ikke afklarer begreberne, men efterlader læseren lettere forvirret.

Judith Butler angriber højrefløjen

I de første kapitler af bogen skildrer hun den globale højrefløj: Viktor Orbáns, den katolske kirkes, Bolsonaros og den amerikanske højrefløjs kampagne mod *gender*. For at begrunde denne kampagne bruger hun Jean Laplanches fantasmebegreb, der betyder en frygt for reelle ting, men som forskydes over på noget andet, en fantasi, en illusion. *Gender* er alt det, reaktionære er bange for, og her nævner Judith Butler, at højrefløjen især frygter for ødelæggelsen af familien og angst for at blive frataget deres kønsidentitet, deres frygt for “kritisk raceteori”, for migranter, for transkvinders deltagelse i sport, for tabet af hvidt herredømme og den nationale “renhed”, kort sagt en eksistentiel angst for altings opløsning.

Modstanden udnyttes og instrumentaliseres ifølge Judith Butler af højrefløjen til at angribe minoriteters og kvinders rettigheder

Et andet sted skriver hun imidlertid, at modstanden “dækker over legitim angst for klimaødelæggelse, øget økonomisk prekariat, krig, miljøgifte og politivold”, så har hun da fået det hele med, og man må spørge, hvad hendes belæg er for også at inddrage disse faktorer. Det er helt andre grupper, der frygter disse fænomener, og højrefløjen har jo formuleret sig i opposition til at gøre noget ved disse angstfaktorer.

Modstanden udnyttes og instrumentaliseres ifølge Judith Butler af højrefløjen til at angribe minoriteters og kvinders rettigheder, eksempelvis ved forsøgene på at fjerne retten til abort og transseksuelles rettigheder, det vil sige retten til juridisk kønsskifte, hormonbehandlinger og kønsskifteoperationer, og generelt ønsker man at genoprette en patriarkalsk orden, der indgår i et bredere autoritært projekt glidende over i fascisme, hvilket hun gentagne gange vender tilbage til.

Man kunne også vende fantasmebegrebet mod Butler selv og sige, at hendes fantasme er fascisme, som bliver et overbegreb for alt det, som hun frygter.

Kritiserer kritiske feminister

Butler bruger dog mest krudt på i de senere kapitler at angribe dem, hun smagfuldt kalder “TERFs”, det vil sige feminister, der er kritiske over for queerideologien, specielt transideologien. Man kan også kalde dem for genderkritiske feminister. Genderkritikerne er specielt farlige for Judith Butler og queerideologien, fordi de er enige med højrefløjen i, at det biologiske køn, den materielle verden er reel, og at kønnet ikke er socialt konstrueret, men at kønsrollerne i vid udstrækning er det.

Disse genderkritikere ligger ofte på venstrefløjen og kan derfor ikke umiddelbart anklages for at ville indskrænke kvinders rettigheder og genoprette patriarkatet, men, skriver Butler, deres argumenter – hvis “polemiske karakter ... antyder, at de ikke er så eftertænksomme, som de burde være ... etablerer en måske ubevidst alliance med højrefløjsgupper”, der vil indskrænke kvinders og transpersoners rettigheder. Og dermed er genderkritikerne ubevidst med til at støtte fascismen.

WHO'S AFRAID OF GENDER?

**JUDITH
BUTLER**
AUTHOR OF *GENDER TROUBLE*

Judith Butler anklager genderkritikerne for ikke at læse genderlitteraturen og for ikke at læse kritisk, fordi de er bange for, at de så ville blive forvirrede over de værdier, som de har. Det ironiske er imidlertid, at hun tilsyneladende heller ikke selv har læst bøger af dem, som hun kritiserer, skriver Per Clausen.

Transaktivister anklager ofte genderkritikere for at ville “stille spørgsmålstejn ved selve deres eksistens”, idet TERFs’ standpunkt annullerer de krav, som “transpersoner udtrykker om deres liv, deres kroppe og selve deres eksistens”. Derfor er det ifølge Judith Butler “ikke noget under, at dem, der konfronterer dette forsøg på eksistentiel udslettelse, skriger”. Her sker der imidlertid en sammenblanding mellem eksistens (ontologi) og social identitet, da en manglende anerkendelse af, at en transkvinde er en kvinde, det vil sige af dennes sociale identitet, jo ikke stiller spørgsmålstejn ved vedkommendes eksistens som menneske.

Når Judith Butler beskriver forholdet mellem natur og kultur – for at beskrive forholdet mellem *sex* og *gender* – bliver hun tåget i formuleringerne og siger ofte noget rent sludder

Judith Butler anklager genderkritikerne for ikke at læse genderlitteraturen og for ikke at læse kritisk, fordi de er bange for, at de så ville blive forvirrede over de værdier, som de har. Det ironiske er imidlertid, at hun tilsyneladende heller ikke selv har læst bøger af dem, som hun kritiserer. Eksempelvis baserer hun sin kritik af Kathleen Stock på et interview, og hun bruger et blogopslag til at kritisere en anden kritiker, Holly Lawford-Smith, og det samme hvad angår J. K. Rowling, mens hun slet ikke nævner Helen Joyce, den måske vigtigste kritiker af transideologien.

Det centrale i genderideologien er, at virkeligheden er socialt konstrueret gennem sproghandlinger, også kaldet den poststrukturalistiske teori, så hvis individet har en subjektiv følelse af at være det modsatte køn, end “det man er tildelt ved fødslen” – som det hedder i queerlingoen – så er det virkeligheden for personen, og det må omverdenen indrette sig efter, ellers “udsletter man vedkommendes eksistens”. Men opfattelsen af kønnet som social konstruktion modsiger her sig selv, for hvis en transperson hævder at være det modsatte køn, må denne opfattelse have som forudsætning en binær kønsopfattelse, der er biologisk funderet. Hvis en mand ikke har en opfattelse af, hvad en kvinde er, vil han ikke kunne opfatte sig som kvinde og vice versa.

Når Judith Butler beskriver forholdet mellem natur og kultur – for at beskrive forholdet mellem *sex* og *gender* – bliver hun tåget i formuleringerne og siger ofte noget rent sludder: “Denne proces af ‘co-construction’ henleder opmærksomheden på, hvordan kroppens materialitet formes gennem det, som kroppen indtager, af

atmosfæren, som den udsættes for, (af) de former for føde, der er tilgængelige, luften som man indånder, hele den miljømæssige infrastruktur gennem hvilke kroppe formes og opretholdes. De er ikke bare uden for kroppen, men det stof fra hvilke den laves.”

Det er banalt, at kroppen er afhængig af udvekslingen med omgivelserne, men har ikke noget med kønnet at gøre. Cæsar, Christian 4. og undertegnede udsattes for vidt forskellige miljømæssige påvirkninger, men vi er alle mænd, hvilket ikke forandres af de nævnte faktorer. Butlers påstand har dog til formål at vise, at kroppen og kønnet ikke er givne størrelser, men er afhængige af omgivelsernes indflydelse. Ja, faktisk er underlagt dem.

Inspirationen fra Foucault

Årsagen til at det er så afgørende for Butler at få ophævet kønnet som en biologisk realitet, er hendes Foucault-inspirerede magt- og diskursopfattelse, idet enhver diskurs er udtryk for en magtudøvelse, hvor nogle, kaldet magten, undertrykker andre, de marginaliserede. Der findes ikke nogen sandheder, og hvis nogen hævder dette, er det udtryk for magtudøvelse. Derfor er hævvelse af naturvidenskabelige fakta og af videnskabelige undersøgelsesmetoder hvide mænds udøvelse af magt over for de marginaliserede grupper uden for den rige verden og over for de grupper i den rige verden, der falder uden for normalitetsbegrebet. Herved skabes der hierarkier, som er undertrykkende.

Da den overgribende magtinstans for Butler er patriarkatet, er der sammenhæng mellem binært køn, heteronormativitet og undertrykkelse af mennesker, der falder uden for disse kategorier. Hvis man skal ophæve denne undertrykkelse, skal man underminere og ændre diskursen, og det gøres bedst ved at underminere opfattelsen af det dimorfe køn, da det er en grundpille i vores verdensopfattelse. Håbet blandt queerteoretikerne er, at hvis man kan ændre denne grundopfattelse, så vil resten af de “undertrykkende” diskurser også falde sammen.

“Bogen er stilistisk noget ujævn, hvilket hænger sammen med, at den er en kompilation af tidligere offentliggjorte tidsskriftsartikler om forskellige emner

Derfor er transpersoner så vigtige, da de er på vej til at bryde med de undertrykkende binære kønsdiskurser og lever i en selvdefineret genderopfattelse. Og derfor har de krav på respekt for de rettigheder og tiltaleformer, som de stiller krav om – for ellers bliver der “stillet spørgsmål ved deres eksistens”. Her er “non-binære” endnu mere

avancerede, da de helt har ophævet kønskategoriene og dermed har skabt det nye, frie menneske. At nægte at gå ind på deres krav er forsøg på at geninstallere undertrykkelsen og udtryk for grusomhed!

Judith Butler argumenterer endvidere på to planer, der modsiger hinanden, da hun på den ene side betragter videnskab som en magtdiskurs, men på den anden side bruger hun argumenter fra naturvidenskaben, hvis det passer ind i hendes kram – så videnskaben er altså alligevel ikke udtryk for en magtdiskurs. Og hvis ytringer kun er diskurser, der hverken er sande eller falske – da sandhed ikke eksisterer – er det ikke til at forstå, at Butler overhovedet deltager i debat eller i akademisk arbejde, da hendes egne udsagn så heller ikke kan være sande: De er jo kun diskurser!

Judith Butler erklærer, at hun ønsker at etablere alliancer mellem alle marginaliserede grupper, men de forskellige grupper har ofte ikke fælles interesser, og Butlers sprog gør det vanskeligt for mange at forstå, hvad hun skriver. Queerteorien er i virkeligheden meget elitær, da den kræver læring af et helt nyt sprog, og den får da også tilhængere primært blandt højtuddannede og studerende på universiteter.

Bogen er stilistisk noget ujævn, hvilket hænger sammen med, at den er en kompilation af tidligere offentliggjorte tidsskriftsartikler om forskellige emner. Nogle kapitler er om konkrete politiske problemstillinger i forskellige lande, mens andre kapitler ofte er svært læselige, teoretiske udredninger.

Vild med bøger? Så tag et kig på POV Internationals mange boganmeldelser [her](#).

Judith Butler

køn

Queer

Per Clausen

Per Clausen (f. 1955) er cand. mag. I samfundsfag, geografi og psykologi og er vildt interesseret i alt, hvad der sker i hele verden. Han er også en globetrotter, der har rejst på alle kontinenter for at udforske mange forskellige kulturer, og han kan godt lide at...

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →